

България, е резултат от континуитета в културите, обитавали и обитаващи Балканския полуостров, и в една значителна част представлява съхранени елементи от задълженията към покойника и погребалния обред според езическата традиция. Послесмъртната магия може да се разглежда като два основни вида: нисша и висша.

*Magia postuma parva*⁷⁶ са ритуалите, които изпълняват близките на покойника, след настъпването на смъртта. Те имат превантивен характер или подпомагат безпрепятствения преход към отвъдното. Нисша послесмъртна магия е полагането на личните вещи, принадлежали на покойника, в гробното съоръжение, “за да няма той повод да се връща” (Гейшор 1986), удовлетворявайки своите потребности на оня свят, по начина както го е правил на този (Вакарелски 1977). Оставянето на храна и пиене също може да се гълкува по този начин – ако е сит, мъртвецът не би имал желание да се върне.

Слагането на монета в ръцете или устата на мъртвеца, или направо в гробното съоръжение – т.нар. “харонов обол” най-вероятно е заемка от античността. В по-ново време практиката се модифицира, като обикновено в джобовете се пъха банкнота (най-често скришом от свещенослужителя) – понеже банкнотите в модерното общество имат по-висока номинална стойност от монетите. Тя, както и поставянето на предмети с позитивна семантична натовареност – кръстове, икони, амулети – имат за цел да улеснят контакта на покойната душа с отвъдното. На практика *magia postuma parva* присъства във всички погребани обичаи на езичниците; при християните е елемент най-вече от доглеждането и помена; докато при мюсюлманите е видима при къпането на трупа.

*Magia postuma magna*⁷⁷ са обредните действия, извършвани най-често от специално лице или съгласно негови конкретни напътствия и имащи изцяло апотропеична функция. Те са израз на вярата, че мъртвецът може да се превърне в демонично същество. Такива същества в българската фолклорна традиция са вампирите, навите, караконджулите, върколаците и плътениците (Вакарелски 1990; Гейшор 1986). Причина за превъплъщението е най-вече насилствена или неестествена смърт – убийство, самоубийство, удавяне, катастрофа. Но мъртвият може да се претвори в демон и ако е бил некръстен, ако трупът му е прескочен от някакво животно преди погребението или ако му липсва пещо в отвъдното. Според християнските фолклорни суеверия, хората, които могат да виждат и обезвреждат превъплътените мъртъвци, са родени в събота или са деца от паранормалната интимна връзка между претворен и жива жена.

⁷⁶ лат. – нисша послесмъртна магия

⁷⁷ лат. – висша послесмъртна магия